

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Investīciju prioritātes un iespējas to finansēšanai Latvijā klimata politikas mērķu sasniegšanas kontekstā

Dr. Oec. Ilze Prūse

Klimata pārmaiņu
departamenta direktore

2018. gada 24. oktobris, Rīga, EK pārstāvniecība

seminārs «Energosistēmu modernizācija, izmantojot ETS bāzētus instrumentus -
Modernizācijas fondu un bezmaksas kvotu piešķiršana enerģētikas nozarē»

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Saturs

1. Latvijas pieeja saistībā ar **pagaidu bezmaksas emisijas kvotu piešķiršanu enerģētikas nozares modernizācijai** (Direktīvas 2003/87/EK 10.c pants)
2. Latvijai pieejamais **Modernizācijas fonds** finansējums (Direktīvas 2003/87/EK 10.d pants)
3. Citi pieejamie finansējuma avoti
4. Latvijas klimata politikas konteksts – esošā situācija un izaicinājumi

Direktīva 2003/87/EK – 2003. gada 13. oktobra Eiropas Parlamenta un padomes Direktīva 2003/87/EK ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pagaidu bezmaksas emisijas kvotu piešķiršana enerģētikas nozares modernizācijai Latvijā

- Direktīvas 2003/87/EK 10.c pants paredz iespēju piešķirt pagaidu bezmaksas emisijas kvotas enerģētikas nozares modernizācijai;
- **ES ETS 3.perioda ietvaros** Direktīvas 2003/87/EK 10.c pants Latvijā netika piemērots;
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija gatavo un līdz š.g. decembra beigām Ministru kabinetā iesniegs informatīvo ziņojumu par Direktīvas 2003/87/EK 10.c panta piemērošanas iespējām **ES ETS 4.perioda ietvaros**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas emisijas kvotu izsoļu ieņēmumu izmantošana – 100% Emisijas kvotu izsolīšanas instruments

Likumā “Par piesārņojumu” noteikts, ka EKII ietvaros izsoļu ieņēmumus izmanto, lai mazinātu klimata pārmaiņas un nodrošinātu pielāgošanos klimata pārmaiņām, tai skaitā:

1. SEG emisijas samazināšanai vai ierobežošanai enerģētikas, rūpniecības, transporta, lauksaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas nozarēs, arī tādu projektu un finanšu instrumentu finansēšanai, kuru mērķis ir:

- paaugstināt ēku vai tehnoloģisko iekārtu un transportlīdzekļu energoefektivitāti,
- paplašināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu,
- veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām nacionālā un reģionālā mērogā, tai skaitā tādu projektu finansēšanai, kuros paredzēta pilotpasākumu īstenošana ekstremālo laikapstākļu negatīvās ietekmes mazināšanai un novēršanai;

2. SEG emisijas samazināšanas vai ierobežošanas iespēju, kā arī iespēju pielāgoties klimata pārmaiņām palielināšanai, arī tādu projektu un finanšu instrumentu finansēšanai, kuru mērķis ir:

- izstrādāt vides tehnoloģijas, kas nodrošina energoefektivitātes paaugstināšanu, atjaunojamo energoresursu izmantošanu, SEG emisijas samazināšanu tehnoloģiskajos procesos vai pielāgošanos klimata pārmaiņām,
- īstenot klimata politikas pasākumus, kas vērsti uz SEG emisijas samazināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām, kā arī sagatavot integrēšanai dažādās nozarēs nepieciešamos pētījumus, plānošanas un tehniskos dokumentus,
- īstenot izglītojošus pasākumus, kuru rezultātā uzlabojas sabiedrības izpratne un zināšanas par klimata pārmaiņām un pasākumiem, kas veicami, lai tās mazinātu un nodrošinātu pielāgošanos klimata pārmaiņām, un kuri veicina patērētāju paradumu maiņu, kā arī sekmē zemas oglekļa emisijas ekonomikas attīstību Latvijā;

3. Konvencijas un tās Kioto protokola saistību, kā arī citu starptautisko saistību izpildei SEG emisiju samazināšanas jomā;

4. Latvijas dalībai ES ETS, arī emisijas kvotu izsolīšanas procesa nodrošināšanas administratīvo izmaksu segšanai.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijai potenciāli pieejamais Modernizācijas fonda finansējums

- Modernizācijas fonda finansējumu veidos ieņēmumi no 310 miljonu emisijas kvotu (EUA) izsolēm. Pieņemot, ka EUA cena ir 25 eiro, ieņēmumi no emisijas kvotu izsolīšanas varētu būt 7,75 miljardi eiro;
- **Latvijai laika posmā no 2021. gada līdz 2030. gadam būs pieejami 1,44% no Modernizācijas fonda līdzekļiem.**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Citi pieejamie finansējuma avoti ar klimata politikas mērķu sasniegšanu saistītu pasākumu īstenošanai

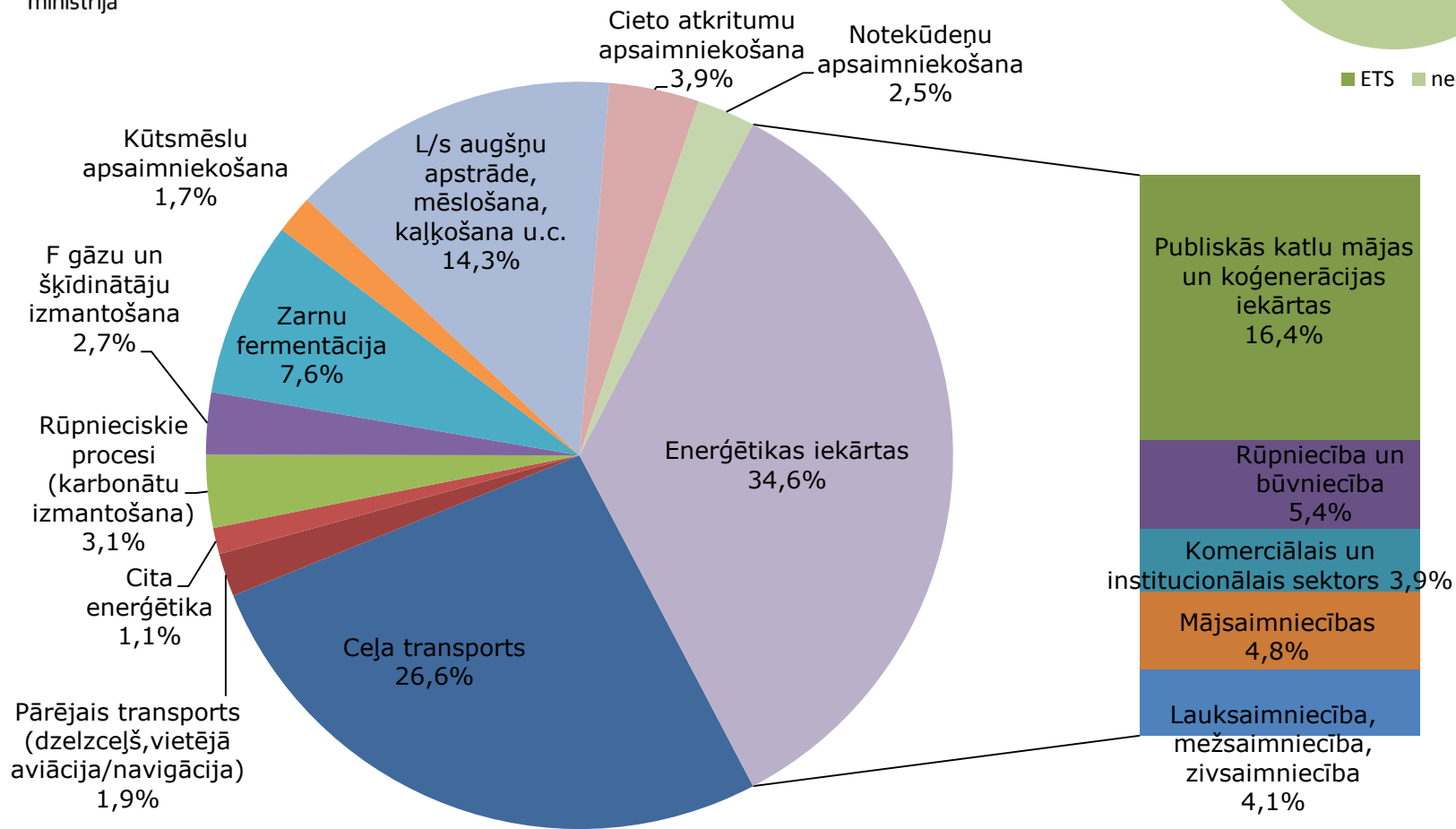
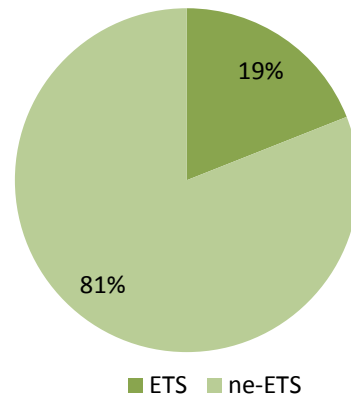
- **Valsts budžets** (t.sk., Emisiju kvotu izsolīšanas instruments);
- **Eiropas Savienības finansējums** (daudzgadu budžeta ietvaros klimata pasākumiem novirza vismaz 25% no visa finansējuma un šo nosacījumu plānots saglabāt arī turpmāk), t.sk. LIFE un Inovāciju fonds (NER300 turpinātājs);
- **Citi finanšu avoti** (piem., Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta programma);
- **Citas iespējas** (piem., zaļie sertifikāti, zaļās obligācijas, bilaterālie darījumi u.c.)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijā radīto SEG emisijas avotu struktūra (2016)

* Neieskaitot SEG emisijas no starptautiskās aviācijas un starptautiskās kuģniecības.

11 306 390 t CO₂ ekv.*

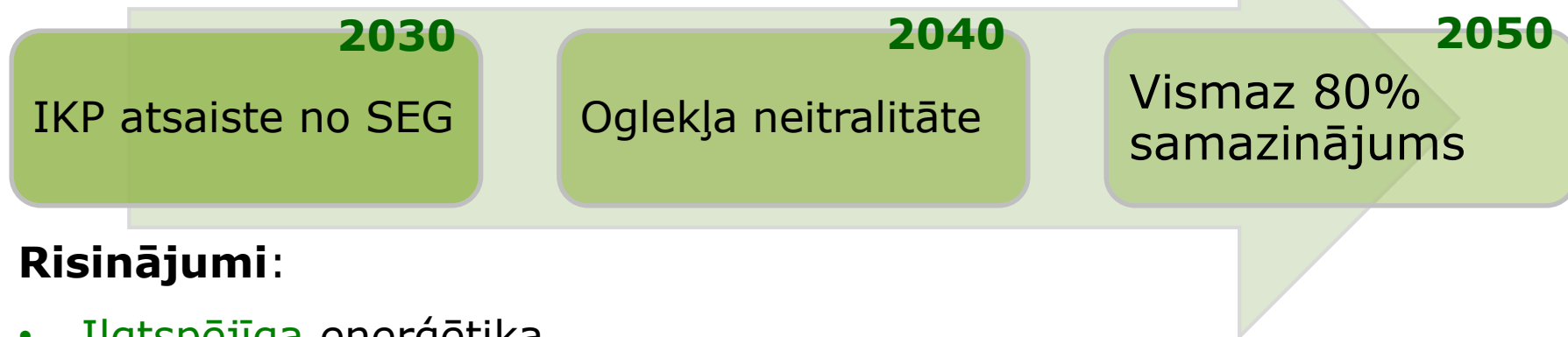

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas OMA stratēģijas projekts

Mērķis: Līdz 2050. gadam **samazināt LV tautsaimniecības radītās SEG emisijas par vismaz 80% salīdzinot ar 1990. gadu** un palielināt oglekļa piesaisti, pilnībā nosedzot Latvijas antropogēno SEG emisiju apjomu un sasniedzot oglekļa neitralitāti.

2016/2017.gadā publicētas konsultācijas un konsultācijas ar PKC. 2018.gadā publicēta sabiedriskajai apspriešanai. 30.08.2018. izsludināta VSS, šobrīd tiek pilnveidota atbilstoši saņemtajiem komentāriem.

Risinājumi:

- Ilgtspējīga enerģētika
- Visaptveroša energoefektivitāte
- Resursefektīvs un videi draudzīgs transports
- Ilgtspējīga zemes apsaimniekošana
- Ilgtspējīgs patēriņš un ražošana
- Pētniecība un inovācijas oglekļa mazietilpīgās tehnoloģijās

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Iespējamie pasākumi/politikas enerģētikā un transportā*

Ilgspējīga enerģētika

- Visas jaunās uzstādītās enerģijas ražošanas jaudas ir no atjaunojamajiem energoresursiem (AER) un visas esošās bāzes jaudas ir aizstātas ar AER;
- Notekūdeņu dūņas un atkritumi tiek pilnībā izmantoti enerģijas ražošanā;
- Visās ēkās ir nodrošināta enerģijas autonomas regulācijas iespējas;
- Brīva pieeja enerģijas uzkrāšanas sistēmām, kas ir neatņemama efektīvas energosistēmas sastāvdaļa.

Visaptveroša energoefektivitāte

- Ieviestas jaunākās paaudzes (t.sk. 4.paaudzes) centralizētās siltumapgādes sistēmas;
- Ikviena jauna ēka atbilst «nulles»/ zema enerģijas patēriņa ēkas statusam;
- Visās esošajās daudzdzīvokļu ēkās ir veikti energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi.

Resursefektīvs un videi draudzīgs transports

- Elektromobiļi & plaši pieejama to uzlādes infrastruktūra;
- Gaisa transportā efektīvi izmanto nākamo paaudžu biodegvielas;
- Dzelzceļa transports pārsvarā elektrificēts, neelektrificētās līnijās izmanto ūdeņradi vai biodegvielu.

* Daļa no tā, ko sabiedrība ieteica Latvijas OMA2050 reģionālajos semināros

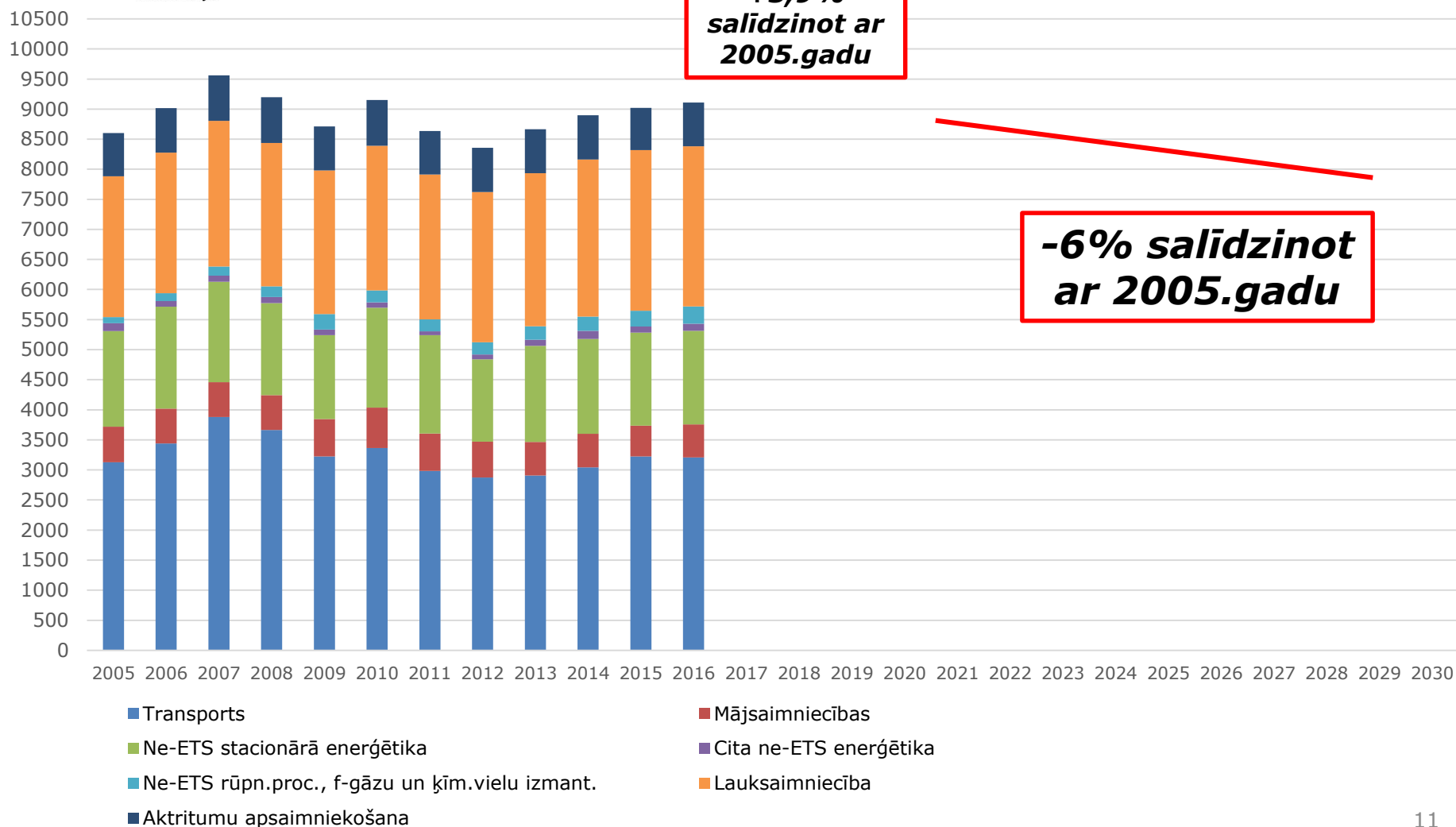
Ilgspējīga zemes apsaimniekošana

- Pilnveidota ganību apsaimniekošana, mainot noganīšanas intensitāti un laikus
- Uzlabota barības vielu apsaimniekošana, augsnes apstrādes/ atlieku apsaimniekošana un ūdens resursu apsaimniekošana
- Organisko lauksaimniecības augšņu, jo īpaši kūdrāju, ilgtspējīga apsaimniekošana
- Slāpekļa apsaimniekošana, ņemot vērā visu slāpekļa aprites ciklu
- Kūtsmēsli izkliešanas paņēmieni, kas rada mazas emisijas
- Uzlaboti tehniskie paņēmieni ražas atlieku iestrādāšanai augsnē
- Palielināta mežu ražība
- Pilnveidota mežu apsaimniekošana, t.sk. optimizējot sugu sastāvu, kopšanu un retināšanu un augsnes aizsardzību
- Ilgtspējīga atmežošana
- Palielināta nocirstās koksnes produktu krātuve

Latvijas ne-ETS SEG emisiju dinamika un mērķis 2030.gadam

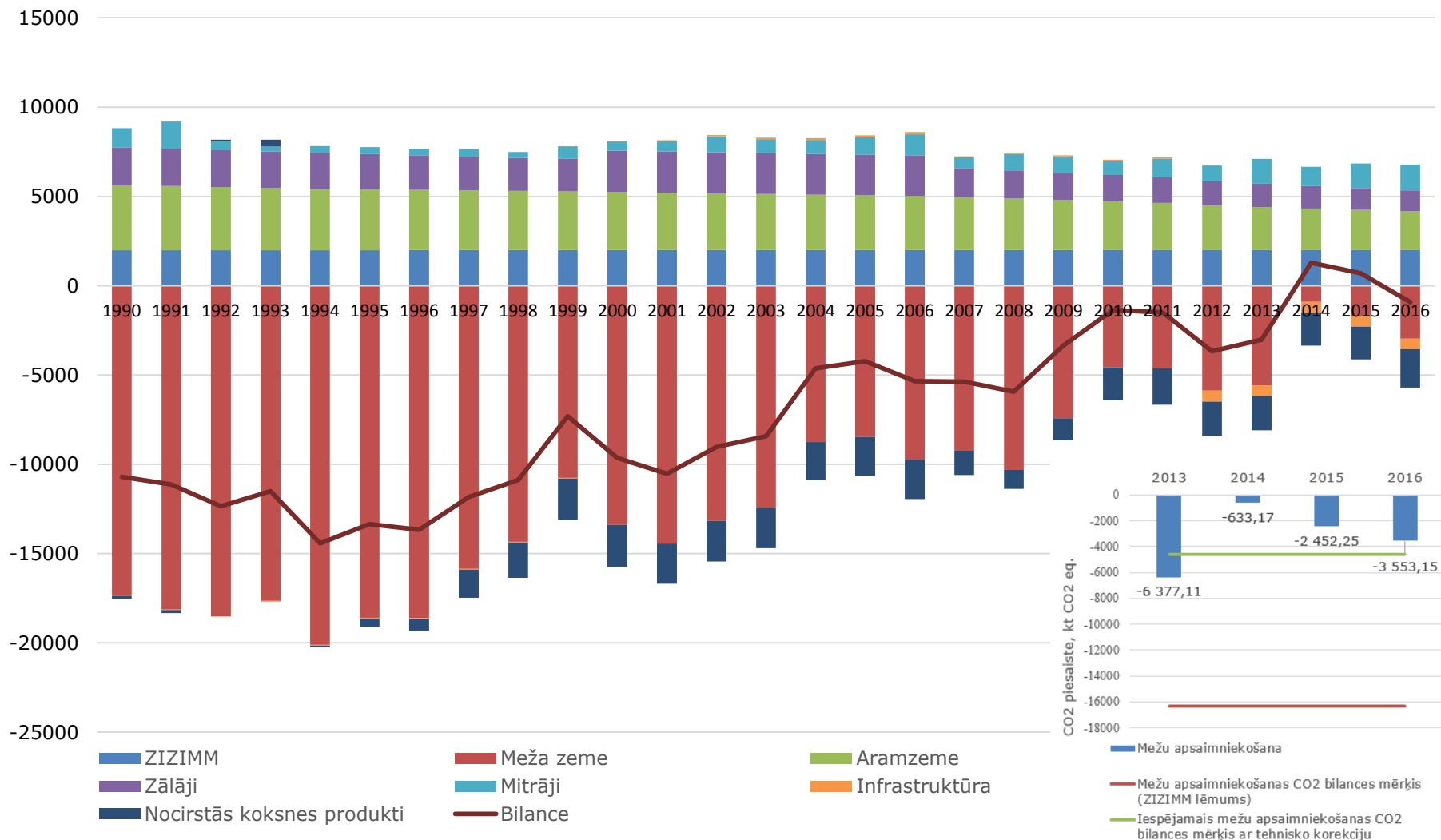
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) sektora SEG emisijas un CO₂ piesaiste

Datu avots: 2018.gada SEG inventarizācija

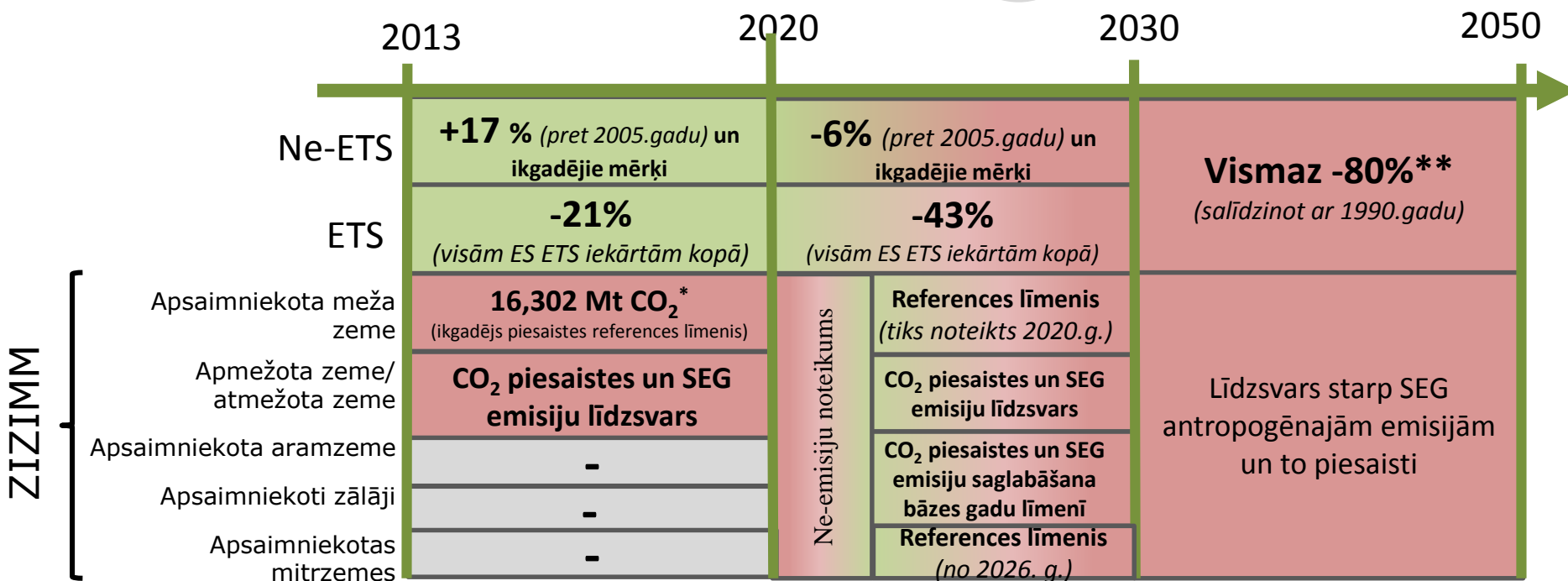

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas mērķi SEG ierobežošanai

**Katrai SEG
tonnai ir
noteikta cena.**
Attiecīgi – mērķu
neizpildei ir
finansiālas sekas!

Par ES ETS tiešā
veidā atbildīgi
komersanti, bet
par ne-ETS un
ZIZIMM atbildīga
valsts.

SEG – siltumnīcefekta gāzes

ES ETS – Eiropas Savienības Emisijas kvotu tirdzniecības sistēma

NE-ETS - ES ETS neiekļautās darbības

ZIZIMM - zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība

* Pēc 2020.gada plānota mērķa gala tehniskā korekcija

** Oglekļa mazietilpīgas attīstības stratēģijas projekts

Krāsu koda atšifrējums:

- **Sarkans** – 2017.g. iesniegtās prognozes liecina, ka mērķis netiks sasniegts
- **Zaļš** – 2017.g. iesniegtās prognozes liecina, ka mērķis tiks sasniegts

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata dimensijas izstrādes progress Latvijas nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021-2030 (NEKP) ietvaros

- NEKP izstrādi kopumā koordinē **Ekonomikas ministrija**.
- **VARAM** koordinē NEKP izstrādi attiecībā uz SEG emisiju un oglekļa dioksīda piesaistes mērķu izpildes nodrošināšanu.

1) SEG emisiju jaunu prognožu sagatavošana

- No EM saņemtas **makroekonomiskās prognozes**.
- Nozaru ministrijas (EM, SM, ZM) iesniegušas ekspertiem **nozaru primāros datus, nozaru politiku un pasākumu uzskaitījumus**.
- Ņemot vērā jaunās makroekonomiskās prognozes, eksperti šobrīd modelē saņemto nozaru politiku un pasākumu ietekmi, t.sk. veic jutīguma analīzi.

Pēc tam:

- 2) Pasākumu pietiekamības novērtēšana **klimata politikas mērķu 2021-2030.gadam izpildes** nodrošināšanai.
- 3) Ja ministriju iesniegtie pasākumi nav pietiekami, pārrunājot ar ministrijām un nozaru pārstāvjiem, tiek iekļauti papildus pasākumi un **aprēķināts galīgais scenārijs 2021-2030.gada perioda klimata politikas mērķu izpildei**.
- 4) **vienoššanās Ministru kabinetā** par Latvijai noteikto klimata politikas mērķu izpildes saistību pārdali starp nozaru ministrijām.
- 5) **NEKP projekta sabiedriskā apspriešana un konsultācijas ar sabiedrību**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Galvenie izaicinājumi no klimata politikas viedokļa

- **SEG emisiju ierobežošana un samazināšana**, nodrošinot emisiju turpmāku nepaaugstināšanos un iespējami strauju samazināšanos.
- **Sevišķi ne-ETS emisiju samazināšana** (jo 81% no Latvijas emisijām un līdzšinējais progress SEG samazināšanā vismazākais) un jo īpaši SEG samazināšana:
 - transportā,
 - lauksaimniecībā,
 - enerģētikas iekārtās, kas nav iekļautas ES ETS.
- **Oglekļa dioksīda piesaistes saglabāšana un palielināšana**, kā arī emisiju samazināšana ZIZIMM sektorā.

Ikgadējo
mērķu izpildes
nodrošināšana
īstermiņā,
paralēli
ieviešot
pasākumus
vidēja un
ilgtermiņa
mērķu
sasniegšanai!

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Turpmākie soļi

1) Informatīvā ziņojuma par Direktīvas 2003/87/EK 10.c panta piemērošanas iespējām ES ETS 4.perioda ietvaros izstrāde, saskaņošana un apstiprināšana MK.

2) Lai klimata politikas mērķu sasniegšanas kontekstā izvēlētos **Modernizācijas fonda** finansējuma vispiemērotākās ieguldīšanas iespējas:

- **NEKP 2021-2030.gadam klimata dimensijas** (t.sk. īstenojamo pasākumu saraksta) izstrādes pabeigšana, saskaņošana (gan nacionāli, gan ar EK un reģionāli) un apstiprināšana MK kopā ar pārējo NEKP.
- **Latvijas oglekļa mazietaipīgas attīstības stratēģijas līdz 2050. gadam** starpinstitūciju saskaņošanas pabeigšana un apstiprināšana MK.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ps. Jāatceras, ka bez klimata pārmaiņu ierobežošanas
ir nepieciešams arī pielāgoties klimata pārmaiņām...

Paldies par uzmanību!
Jautājumi?

@klimatam